

# ŽENIJNÍ ZABEZPEČENÍ STŘETNÉHO SRAŽENÍ

Cílem ženijního zabezpečení střetného sražení je podílet se efektivně organizovanými a účinnými ženijními opatřeními na vytvoření podmínek pro přesun, rozvinutí a zasazení hlavních sil do sražení, zabezpečení jejich manévru, vedení rozhodného úderu na hlavní uskupení nepřítele a přechodu k úspěšnému pronásledování (nebo v případě neúspěchu střetného sražení přechodu do obrany).

Správné pochopení stanoveného cíle, operační situace a podmínek, za nichž se připravuje střetné sražení, dovoluje určit obsah a hlavní úkoly ženijního zabezpečení. Cíle ženijního zabezpečení střetného sražení můžeme dosáhnout plněním těchto úkolů:

- zabezpečení přesunu, rozvinutí a zasazení hlavních sil;

- překonávání prostorů zátarasů, závalů, požárů a radioaktivního zamoření terénu;

- zřizování zátarasů a ničení na směrech úderů nepřítele, obranou boků vlastních vojsk a mezer zátarasy a udržení dosažených výhodných čar a prostorů.

Obsah a charakter jejich plnění ovlivňují však tyto podmínky:

- druh bojové činnosti vlastních vojsk a nepřítele;

- stav a naplněnost ženijního vojska, včetně jeho ženijního materiálního technického zabezpečení;

- charakter a zvláštnosti válečště;

- roční období a klimatické podmínky;

- časové možnosti na jejich splnění.

Tyto podmínky mohou plnění jednotlivých úkolů ženijního zabezpečení střetného sražení ulehčovat nebo ztěžovat. Nejzávažnější situace pro jejich plnění vznikne za vedení bojové činnosti při oboustranném použití jaderných zbraní.

Ženijní zabezpečení organizujeme v souladu s jednotlivými obdobími střetného sražení a zahrnuje:

- zabezpečení přesunu s předvídáním střetného sražení;

- zabezpečení rozvinutí a zasazení hlavních sil;

- zabezpečení vedení střetného sražení a přechodu k pronásledování nepřítele.

Ženijní zabezpečení v rámci vševojskové armády klade na náčelníka ženijního vojska armády a jeho oddělení zvýšené nároky již při jeho přípravě, plánování a organizaci součinnosti.

S předvídáním možného charakteru bojové činnosti vojsk v jednotlivých obdobích si musí náčelník ženijního vojska armády ujasnit rozhodující úkoly ženijního zabezpečení a jejich ženijní materiální zabezpečení. Na plnění těchto úkolů pak musí zaměřit hlavní úsilí svého oddělení a všech podřízených náčelníků ženijních služeb a velitelů ženijních útvarů a jednotek.

Pro jejich splnění je třeba plánovat, dobře připravit, organizačně a materiálně zabezpečit operativní a nepřetržitý ženijní průzkum v celém zájmovém prostoru.

Jeho cílem je získat a dodat hodnověrné údaje o ženijních opatřeních nepřítele a terénu, nutných jak k rozhodnutí vševojskových velitelů, tak i náčelníků ženijních služeb a velitelů ženijních útvarů a jednotek k organizaci a k plnění jednotlivých úkolů ženijního zabezpečení.

Ženijní průzkum vedou armádní a divizní ženijní průzkumné hlídky (ŽPZH) a ženijní průzkumníci, začlenění do vševojskového průzkumu, předvoje, předsunutých odřadů, OMS, skupin hloubkového průzkumu i taktických vzdušných výsadků.

Zvláštní pozornost musíme věnovat získávání všech zpráv o jaderných minách (skladování, doprava, dislokace a složení

skupin pro jejich ukládání, příznaky jejich uložení atd.).

Při vyhodnocování získaných údajů musíme neustále respektovat tu skutečnost, že nepřítel může kdykoliv, zvláště v počátečním období střetného sražení (přesunu a rozvíjení hlavních sil), vést jaderné úderů na naše vojska. Potom údaje ženižního průzkumu o stavu cest a přepravišť přes vodní překážky, charakteru závalů, požárů a devastací terénu mají zásadní význam pro další rozhodnutí vševojskových velitelů.

Při zpracování návrhu na ženižní zabezpečení střetného sražení v přípravném období se musí NŽV armády rozhodnout v krátkých časových lhůtách a velmi často bez úplných podkladů o situaci, ženižních

opatřeních nepřítele a stavu terénu. V tomto procesu se projeví jeho vysoká odborná připravenost, schopnost prokázat velkou předvídavost, operativnost, rozhodnost a iniciativu.

Uskupení a bojové použití ženižních sil a prostředků v rámci armády musí plně respektovat složitost střetného sražení a časté změny, které v jeho průběhu nastanou. Proto již v přípravném období je třeba vytvořit takové uskupení ženižních sil a prostředků, které toto umožní.

V rámci armády to vyžaduje vytvořit silné ženižní zálohy pro nepředvídané plnění úkolů ženižního zabezpečení, neboť v průběhu střetného sražení nemůžeme měnit přidělení ženižních sil a prostředků a jejich manévry.

### **Ženižní zabezpečení přesunu s předvídáním střetného sražení**

Pro přesun úderného uskupení do sražení a raketového vojska a dělostřelectva do nových prostorů k jeho podpoře musíme zabezpečit úpravu a údržbu pochodových os, včetně zařízení náhradních přepravišť přes vodní překážky na jednotlivých pochodových osách. Pro přesun vlastního úderného uskupení o hodnotě až dvou divizí (motostřeleckých nebo tankových) je třeba upravit a udržovat 3–6 cest a 1–2 cesty pro armádní prostředky (dělostřelectvo, raketové vojsko a zálohy armády).

Při jejich výběru vycházíme ze současné silniční sítě, která splňuje základní technické parametry (šířka vozovky 6–7 metrů, nosnost 60 t) nebo úpravami umožní jejich dosažení.

Vliv hustoty silniční sítě ovlivňuje možnost volby os přesunu vzhledem k okolnímu terénu. Hustá silniční síť umožňuje výběr vhodných objížděk a proto jejich vytvoření je časově méně náročné.

Při přesunech je účelné volit cesty členitým terénem s dostatečnou přírodní maskovací kapacitou. Členitý terén snižuje účinky jaderných výbuchů a pro svoji nepřehlednost snižuje i možnost vedení nepřátelského průzkumu. Na druhé straně má nevýhodu v tom, že je v něm nižší hustota cest a tím jsou omezené možnosti při volbě objížděk. Protože během přesunu je pravděpodobné napadení jadernými zbraněmi či jinými prostředky, nemají osy přesunu procházet velkými městy, komunikačními uzly, souvislými lesními masivy a soutěskami. Přechody přes vodní překážky volíme protiproudě větších vodních děl (zdyadel, nádrží, přehrad).

Složitá situace vzniká při překonávání středních a širokých vodních překážek.

Mostová přepraviště (i náhradní) a vojska přesunující se po nich jsou centrem pozornosti nepřítelů a obzvláště ve dne jsou snadno zničitelná. Proto je třeba zabezpečit jejich maximální ochranu (prostředky letectva a PVO), maskování (klamně mosty, zadýmování) a manévry přepravními prostředky.

Za zvlášť složitých podmínek (použití JZ, letecká převaha nepřítelů, složitá operační situace, denní doba) je účelné, aby v zájmu udržení vysoké bojové schopnosti přesunujících se vojsk se přepravovaly motostřelecké jednotky na plavidlových přepravištích zřízených z organických plovoucích prostředků (OT, BVP), tankové jednotky na brodových a podvodních přepravištích, raketové a protiletadlové útvary na přívozových přepravištích z PMS nebo GSP.

Během přesunu mohou vojska narazit na prostory zátarasů, závalů, rozsáhlých rozrušení, požárů či radioaktivního zamoření terénu. Jejich překonávání, zejména v pásmech radioaktivního zamoření terénu, bude vyžadovat mnoho času, sil a prostředků. Vzhledem k složitosti a rychle se měnící operační situaci, je třeba ihned reagovala a najít optimální variantu řešení. Např. brigádní ženižní prapor za 10–12 hodin vytvoří 6–8 km průchodů v částečných lesních závalech, nebo 2–3 km průchodů v částečných závalech v osadách. Po jaderném úderu 20 kt (viz Oper-51-4) vznikne pásmo částečných závalů v zastavěném terénu 1,7 km a v zalesněném terénu o poloměru 2 km. Při vytvoření průchodu ve vzdálenosti 1 km od epicentra by byla jeho délka ~ 3 km a ženižní prapor by musel být nasazen 6 hodin (zalesněný terén) až 12 hodin (zastavěný terén).

Ještě složitější situace může nastat při překonávání prostorů závalů a rozrušení v pásmech radioaktivního zamoření terénu, kdy v řadě případů musíme počkat na pokles úrovně radiace nebo upravit pouze návěsnými zařízeními na tancích (ZZ T-54/55 a BTZ-55). Proto je nejvhodnější a nejrychlejší způsob překonání těchto prostorů vytyčením vhodné objízdky.

Zvláštní pozornost věnujeme překonávání nepřátelských zátarasů vzniklých během přesunu na komunikacích, v průsmycích, soutěskách a na přepravištních minování „na dálku“. Tyto může nepřítel zřizovat letecky např. systémem minování GATOR (USA) nebo MW (NSR). Půjde o smíšená minová pole velké hloubky (až několik km), zřízená pomocí skříňových leteckých pum. K zabezpečení jejich překonávání musíme mít připraveny a materiálně zabezpečeny vyčleněné jednotky. V každé vševojskové i vojskové rotě po družstvu (osádce) a praporu po četě. Vyčleněné jednotky zabezpečí překonávání minových polí některým z těchto způsobů: obejít, ražení průchodu nebo samovyproštění. Jejich volba závisí především na znaloštech minového materiálu, způsobu aktivace min, vycvičenosti a vybavení jednotky.

Obejít je nejrychlejší a nejvhodnější způsob. Jeho použití však závisí na bojové situaci a terénních podmínkách.

Ražení průchodů je nejčastější způsob a může probíhat:

- ručně (pomocí minové kotvičky a trhavin),
- mechanicky (TRAL, MOV, KMT-6, dozerné radlice),
- výbušně (ROD-200, táhle nálože),
- kombinovaně (MOV nebo TRAL s VO).

Samovyproštění používají vojska, kdy minování „na dálku“ bylo použito přímo na přesunující se vojska (útvary, jednotku).

Plnění jednotlivých úkolů ženijního zabezpečení musí odpovídat i uskupení ženijního vojska. Ženiní odřady, ženijní zálohy a ženijní útvary a jednotky přesunující se pluků, divizí a armády začleníme do pochodové sestavy tak, aby byly schopny zabezpečit průběh celého přesunu a přejít bez přeskupování k plnění dalších úkolů.

Cesty pro úderné uskupení a armádní prostředky upravuje armádní ženijní silniční mostní pluk centralizovaně (po praporech na jednotlivých osách). Pluky a divize za přesunu si vyčleňují na každou pochodovou osu OZP. Tyto se přesunují za čelní pochodovou záštitou a zabezpečují plynulý přesun pochodových proudů. Pro přemostění vodních překážek na pochodových osách použijeme prostředek z armádní ženijní zálohy (ponp) a ženijního mostního pluku (žsimpr PMS).

### **Ženiní zabezpečení rozvinutí a zasazení hlavních sil**

Rozvinutí a zasazení hlavních sil zabezpečují předem odřady a předvoje, které s předstihem obsazují výhodné terénní čáry a prostory a drží je do příchodu hlavních sil. Přitom plní tyto úkoly ženijního zabezpečení:

- úpravu terénu k ochraně živé síly a bojové techniky;

- manévr zátarasy a přípravu komunikačních směrů k ničení a tak k přehrazení možných protiztečí nepřítel.

Rozsah a kvalita splnění těchto úkolů závisí na čase, který budou mít na jejich plnění. V závislosti na vývoji operační situace to mohou být 2–3 hodiny. Na plnění úkolů se podílejí všechny druhy vojsk z předem odřadů a předvojů. K ochraně živé síly a bojové techniky využijeme především přirozených ochranných vlastností terénu, návěsných zařízení (ZZ T-54/55, BTZ-55, BTZ-813), zahlubovacího zařízení (ZZ-T 72), trhavin a ručních zemních prací.

Začleněné ženijní jednotky (organické i přidělené) vykonávají složitější opatření (manévr, zátarasy, přípravu objektů a

komunikačních směrů k ničení apod.).

Vlastní rozvinutí a zasazení hlavních sil řešíme v souladu se vzniklou situací a potřebami jednotlivých stupňů. OZP pluků a divizí upravují cesty až po čáru rozvinutí do praporek proudů, od této čáry upravují praporek a rotní cesty síly a prostředky vyčleněné ze sestavy praporek s využitím návěsných zařízení.

Pro každý pluk prvního sledu upravujeme 1–2 cesty až na čáru rozvinutí do praporek proudů, dále pro každý prvoledový prapor dvě cesty až po čáru rozvinutí do rotních proudů, pro každou prvoledovou rotu jednu cestu až po čáru rozvinutí do četových proudů.

Rozvíjení našich vojsk se bude nepřítel snažit zastavit minováním „na dálku“, zřizováním přehradných a překážkových minových polí. K tomu může využít vrtulníkové systémy minování M 56 (USA), MiWS-HS (NSR), raketometné systémy MLRS (USA) i LARS (NSR) a dělostřelecké systémy ADATM a ADAP. Jde o plošná minová pole se značnou hloubkou (až 300 m) s protitankovými, protipásovými a

protidnovými minami. Tyto překážky překonáváme stejnými způsoby jako při přesunu.

Během rozvinování a zasazování vojsk úderného uskupení může nepřítel vést úder z odkrytých boků a do vzniklých mezer sestavy našich vojsk. K jejich obraně

používáme výbušných zátarasů zřízených POZ všech stupňů a ženijními zálohami. Během 2—3 hodin mohou pohyblivé odřady armády a úderného uskupení (divizní a plukovní) položit každý až dvě pokládky min, což představuje celkem 12—16 tisíc min, tj. 17—22 km PT minových polí.

### **Ženijní zabezpečení během střetného sražení a při přechodu k pronásledování**

Po zasazení hlavních sil úderného uskupení plníme v jejich prospěch úkoly ženijního zabezpečení jako v útočné operaci. Úderné uskupení rozvíjí střetné sražení a část jeho vojsk váže nepříteli na směr jeho hlavního úderu. Opevňuje výhodné čáry a úpornou obranou a úderu do boku a týlu ničí nepřítel.

Na základě průběhu a výsledku střetného sražení může vzniknout potřeba upevnit důležité dosažené prostory. Ženijní jednotky zde budují jednotlivá postavení, zřizují na nejdůležitějších tankových směrech výbušné zátarasy a připravují k ničení komunikační směry. Na budování vyčleňujeme z armádní ženijní zálohy ženijní opevňovací prapor. POZ a ženijní zálohy zřizují zátarasy a připravují komunikační směry k ničení.

V průběhu střetného sražení může nepřítel použít i jaderných min. K jejich vyhledávání a ničení vysíláme skupinu k zneškodňování jaderných min s úkolem ovládnout prostor uložený jaderné miny a zneškodnit její odpálení.

Podle výsledku střetného sražení přecházejí vojska úderného uskupení buď k pronásledování, nebo do obrany. Podle charakteru bojové činnosti pak řešíme i jejich ženijní zabezpečení.

Důležitým předpokladem pro ženijní zabezpečení je dokonalé **ženijní materiální a technické zabezpečení** vojsk. Jeho cílem je po technické a materiální stránce zabezpečit úspěšné splnění všech úkolů ženijního zabezpečení střetného sražení. Při jeho plnění vycházíme z úkolů stanovených velitelem armády, z plánovaných úkolů ženijního zabezpečení a současně ženijní materiální technické situace vojsk v době přípravy střetného sražení.

V přípravné době je třeba:

- odsunout všechnu nepotřebnou a poškozenou ženijní techniku;
- doplnit vojska ženijní technikou na předepsané počty s dostatečnou zásobou

motohodin (přednostně zatarasovací a od-tarasovací prostředky, zemní stroje a přepravní prostředky);

— doplnit pohyblivé zásoby s důrazem na protitankové miny a trhaviny (hlavně pohyblivé odřady zatarasovací všech stupňů);

— zabezpečit manévry ženijními opravárenskými prostředky.

Manévr ženijními prostředky v průběhu střetného sražení je výhodný k rychlé úhradě ztrát a spotřebované ženijní munice.

Vzhledem k rozsahu a složitosti ženijního zabezpečení může být armáda posílena ženijním praporem, pontonovým praporem a jednou rotou z přepravního výsadečkového praporu. V souladu s úkoly ženijního zabezpečení můžeme ženijní vojsko armády použít takto:

— armádní ženijní záloha č. 1 (AŽZ-1), tvořená ženijní brigádou bez přidělených a vyčleněných ženijních praporů, je určena k odstraňování následků po jaderných úderech, k obnově bojeschopnosti vojsk, k úhradě ztrát a k plnění nepředvídaných úkolů;

— armádní ženijní záloha č. 2 (AŽZ-2), tvořená pontonovým plukem, je určena k zřizování a údržbě armádních mostových přepravišť;

— pohyblivý odřad zatarasovací (POZ), tvořený ženijním zatarasovacím praporem, v součinnosti s PTZ armády zabezpečuje rozvinutí a zasazení úderného uskupení do sražení a přehrazuje směry nepřátelských protíderů (v rámci armády je vhodné vytvořit i druhý POZ z ženijního praporu armádní ženijní brigády);

— ženijní silniční mostní pluk upravuje a udržuje armádní cesty a zřizuje na nich náhradní přemostění přes vodní překážky;

— další útvary a jednotky ženijního vojska armády použijeme v souladu s jejich bojovým předurčením.

Neustálý růst ničivých prostředků, použití nových zbraňových systémů, manévrový charakter bojové činnosti vedl k výraznému zvětšení rozsahu i objemu jednotlivých úkolů ženijního zabezpečení při současném požadavku zkracování času na jejich plnění. Toto způsobilo, že význam ženijního zabezpečení střetného sražení značně vzrostl a kvalitativně se změnil i jeho obsah.